

Інститут інклюзивної адукацыі БДПУ

**Асобасна-дзеясны падыход у
сучаснай сурдапедагогіцы**

**Прэзентацыю
падрыхтавалі:
дацэнт
Кісялёва А.В.,
студэнтка 204 гр.
Маляўка В.**

Асновы **асобасна-дзейнаснага падыхода** распрацаваны **Б.Г. Ананьевым, Л.С. Выгоцкім, А.М. Леонцьевым, С.Л. Рубінштэйнам**, якія разглядалі асобу як суб'ект дзейнасці (асоба, фарміруючыся ў дзейнасці і адносінах з іншымі людзьмі, вызначае характар дзейнасці і зносін).

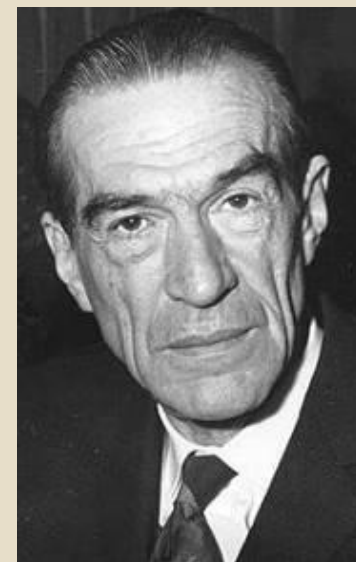
С.Л. Рубінштэйн

Л.С. Выгоцкі

Б.Г. Ананьеў

А.М. Леонцьеў

Ідэі цікавасці да індывідуалізацыі адукацыйнай дзейнасці развіваюцца ў кантэксце асобасна-арыентаванага падыходу, які вылучыўся ў 90-х гг. XX ст. з асобасна-дзейнаснага падыходу ў якасці самастойнага.

Згодна з асобасным падыходам ў цэнтры вучэння знаходзіцца само дзіця, яго асаблівасці ў кагнітыўнай, асобаснай, матывацыйнай сферах, фарміраванне ў яго адэкватнай самасвядомасці.

Настаўнік у кантэксце такога падыходу вызначае навучальныя мэты і задачы ўрока і арганізуе ўвесь адукацыйны працэс, зыходзячы з асаблівасцяў тэмпераменту, характару, магчымасцяў, здольнасцяў і цікавасцей кожнага дзіцяці.

- Цэнтральным паняццем у асобасна-арыентаваным навучанні з'яўляюцца прадстаўлення дзіцяці аб самім сабе, яго самаацэнка, «Я — вобраз».
- Разглядаючы магчымасці рэалізацыі асобасна-арыентаванага падыходу ў навучанні дзяцей з парушэннем слыху, мы зыходзім з меркавання Л.С. Выгоцкага аб тым, што кожнае дзіця з АПФР — гэта перш за ўсё дзіця, і толькі потым — дзіця з тымі ці іншымі парушэннямі ў развіцці.

У межах асобасна-арыентаванага аспекту разглядаемага намі падыходу мяркуецца:

- індывідуалізацыя праграм дзеля развіцця дзяцей розных узростаў з улікам узроставых асаблівасцяў асобаснага развіцця (для малодшага школьнага ўзросту — гэта ўлік інтарэсаў дзяцей да навакольнага свету, для сярэдняга школьнага ўзросту — улік інтарэсаў падлеткаў да свайго ўнутранага свету; для старшакласнікаў — улік асобаснага развіцця, узроставай асобаснай сталасці); улік розніцы паміж хлопчыкамі і дзяўчынкамі;
- улік адрозненняў тыпаў нервовай сістэмы, у адпаведнасці з якімі вылучаюцца 4 тыпу тэмпераменту (сангвінік, халерык, флегматык, меланхолік);
- улік індывідуальных адрозненняў пазнавальнай сферы;
- улік пераважнага тыпу сігнальнай сістэмы дзяцей (мастацкі, разумовы, сярэдні тып).

Важна падтрымліваць кожнага вучня ў яго руху ад няведання да ведаў, ад няўмення да ўмення, параўноўваць поспехі навучэнца ў спаборніцтве з самім сабой, а не з суседам па парце. Такім чынам мы стымулюем далейшае развіццё дзіцяці, развіццё яго пазнавальных працэсаў, асобных якасцяў, дзейнасных характарыстык.

- Пры сучасным падыходзе адбываецца пераарыентацыя традыцыйнага навучання на пастаноўку і рашэнне самімі навучэнцамі вучэбных задач (практычных, пазнавальных, камунікатыўных), на самакантроль, самаацэнку, рэфлексію.
- Асобасна-дзеясны падыход прадугледжвае і змяненне асноўнай схемы ўзаемадзеяння настаўніка і вучняў у школе для дзяцей з парушэннем слыху.
- Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу важна больш шырока выкарыстоўваць дыялагічныя зносіны. Зносіны праз дыялог разглядаюцца ў гуманістычнай педагогіцы як умова рэалізацыі суб'ект - суб'ектных адносін у супрацьлегласць суб'ект - аб'ектным адносінам (маналагічным).

Дзейнасны аспект арынтуе ня толькі на засваенне ведаў у працэсе вучэбна-пазнавальнай і іншых відаў дзейнасці, але і на спосабы засваення, на спосабы мыслення і дзейнасці, на развіццё пазнавальных сіл і творчых здольнасцяў.

Істотнай характарыстыкай дзейнасці з'яўляецца яе матываванасць.

Разам з унутранымі матывамі дзейнасці, якія падахвочваюць саборніцкімі і вонкавымі матывамі (шырокімі сацыяльнымі або вузка асабістымі).

Асаблівасці матывацыі вучэбнай дзейнасці нячуючых дзяцей разглядаліся К.Г. Рэчыцкай.

Вызначальнай дзейнаснай характарыстыкай з'яўляецца яе **мэтанакіраванасць** (гэта яе інтэгральны пачатак). Мэта дзейнасці звязана з прадметам і з матывам.

Яшчэ адна істотная характарыстыка дзейнасці — яе **ўсвядомленасць** (асэнсаванасць) — усвядомленасць да суб'екта дзейнасці (усведамленне сябе, рэфлексія) і да зместу або працэсу дзейнасці.

Паняцце ўсвядомленасці надзвычай значна для сучаснай школы для дзяцей з парушэннем слыху. У гэтым выпадку суб'ект (сурдапедагог, а потым і дзіця) аналізуе ўласныя перажыванні, назірае свае псіхічнае жыццё, асэнсоўвае свае ўчынкі ці ўчынкі іншага чалавека, спрабуе высветліць характар свайго «Я» і г.д. Неабходна ўключаць дзяцей з парушэннем слыху ў вучэбна-пазнавальную дзейнасць, выпрацаваць яе матывы і мэты, навучыць спосабам яе ажыццяўлення.

Калектыўныя формы дзейнасці

- Як адзначаюць даследчыкі, выхоўваючы калектывізм, сацыяльныя паводзіны, сумеснае супрацоўніцтва, мы ствараем адэкватныя ўмовы для фарміравання асобы дзіцяці з парушэннем слуху.
- З калектыўных паводзін, з супрацоўніцтва дзіцяці з навакольнымі людзьмі, з яго сацыяльнага вопыту ўзнікаюць вышэйшыя формы інтэлектуальнай дзейнасці. Іншымі словамі, калектыўныя формы дзейнасці папярэднічаюць індывідуальным формам паводзін і з'яўляюцца крыніцамі іх узнікнення.
- Калектыўныя формы дзейнасці маюць асаблівае значэнне ў навучанні дзяцей з парушэннямі слыху. Калектыўныя формы дзейнасці можна разглядаць у якасці «абходнага шляху развіцця» дзіцяці з АПФР (Л.С. Выгоцкі).

- Л.С. Выгоцкі адзначаў цесную сувязь калектыўнага супрацоўніцтва (сацыяльнага развіцця) і мовы. Калектыў разглядаўся ім у якасці фактару маўленчага развіцця.
- У працэсе калектыўнага супрацоўніцтва кожнае дзіця навучаецца маўленню не само па сабе, а ў арганізаванай дзейнасці, даступнай, зразумелай і цікавай, а таму матываванай, у калектыве аднагодкаў, перш за ўсё «дзеля іншых», а потым і «для сябе».

Асобасна-дзейнасны падыход прадугледжвае **выкарыстанне пэўных формаў арганізацыі навучання ў школе для дзяцей з парушэннем слыху, у прыватнасці, на ўроках прадметна-практычнага навучання: праца з «маленькім настаўнікам», парамі, брыгадамі, канвеерам.**

Для ўключэння дзіцяці з парушэннем слыху ў актыўную пазнавальную калектыўную дзейнасць неабходна:

- звязваць вывучаемы матэрыял з паўсядзённым жыццём і інтарэсамі вучняў;
- планаваць урок з улікам разнастайнасці форм і метадаў вучэбнай працы;
- прыцягваць для абмеркавання мінулы вопыт навучэнцаў;
- ацэньваць дасягненні дзяцей адзнакай і змястоўнай характарыстыкай;
- ствараць для кожнага дзіцяці сітуацыю поспеху, упэўненасці ў сваіх сілах.

Асобасна-ралявы падыход

- Неабходна выкарыстанне асобасна-ралявога падыходу дзеля мэтанакіраванага фарміравання вучэбнай дзейнасці як вядучага віду дзейнасці ў малодшым школьным узросце.
- Такім чынам ажыццяўляецца ўлік і ўздзеянне на міжасобасныя адносіны ў калектыве, матывацыю, ўзровень дамаганняў.

Прызначэнне роляў

- Дзецям з устойлівым сярэднім узроўнем дамаганняў мэтазгодна даваць ролі ў сумеснай дзейнасці, зыходзячы з іх інтэлектуальных здольнасцяў і творчых магчымасцяў, а таксама ўлічваючы выбар класа.
- Навучэнцам з няўстойлівым заніжаным узроўнем дамаганняў неабходна ствараць умовы для паступовага засваення змястоўных, структурных і функцыянальных кампанентаў дзейнасці і прапаноўваць спачатку ролі выканаўцаў, потым – кантралёраў-ацэншчыкаў, нарэшце – кіраўнікоў.
- Для дзяцей з устойлівым завышаным узроўнем дамаганняў лепш чаргаваць ролі вядучыя і падначаленыя з мэтай фарміравання ўмення прымаць пазіцыю партнёра, глядзець з яго кропкі погляда, развіцця эмпатыі.
- Навучэнцаў з выяўленай няўстойліваасцю ўзроўня дамаганняў неабходна прывучаць да выканання вядучых роляў паступова, не дапушчаючы фрустрацыйных праяў пры магчымых няўдачах у ролевых паводзінах, станоўча падмацоўваючы іх моцныя якасці і творчыя поспехі ў педагагічнай працы.

Фарміраванне розных частак зносін

- камунікатыўнай (працэс абмену інфармацыяй);
- інтэрактыўнай (рэгулятыўны бок узаемадзеяння партнёраў па сумеснай дзейнасці);
- перцэпцыйнай (прачытанне суразмоўцы на падставе дзеяння такіх псіхалагічных механізмаў, як параўнанне, ідэнтыфікацыя, рэфлексія).

Развіццё асобы дзіцяці з парушэннем слыху звязана ня толькі з характарам міжасобасных адносін у калектыве, але і з паступовым усведамленнем дзіцём самога сябе, а яно, непасрэдна, залежыць ад ступені авалодання мовай.

- Вялікую ролю ў асобавай накіраванасці, у гуманізацыі адукацыі займае мастацтва. Яно з'яўляецца ўніверсальным сродкам развіцця творчых здольнасцей, вобразнага мыслення, эмацыйнай сферы, эстэтычнай свядомасці асобы.
- Мастацтва (жывапіс, лепка, музыка, танец) выступае як асаблівая форма духоўна-практычнай дзейнасці, у якой адбываецца эмацыйна-каштоўнаснае станаўленне дзіцяці з парушэннем слыху.

Дзякуй за ўвагу!

